

The Abraham Arbesfeld
Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

*Does the
Talmud Have
a Sense of
Humor?*

Rabbi Yitzchak Blau
כ"ה' שבט תשס"ט • February 22, 2009

(1) תלמוד בבלי – מס' פסחים (ט):

ומי אמרינן אין חוששין שמא גררה חולדה? והא קתני סיפא: מה שמשייר יניחנו בצנעה, שלא יהא צריך בדיקה אחריו! - אמר אביי: לא קשיא; הא - בארבעה עשר, הא - בשלשה עשר. בשלשה עשר דשכיח ריפתא בכולהו בתי - לא מצנעא, בארבעה עשר דלא שכיחא ריפתא בכולהו בתי - מצנעא, - אמר רבא: וכי חולדה נביאה היא? דידעא דהאינדא ארכיסר ולא אפי עד לאורתא, ומשיירא ומטמרא? אלא אמר רבא: מה שמשייר - יניחנו בצנעה, שמא תטול חולדה בפנינו, ויהא צריך בדיקה אחריו.

(2) דברי הימים ב (לד:כב)

וַיִּלְךָ חֶלְקִיהוּ וַאֲשֶׁר הִמְלִיךְ אֶל חֲלָדָה הַנְּבִיאָה אֲשֶׁת שְׁלֹם בֶּן תוֹקֶהת תְּקֶהת בֶּן חֲסָרָה שׁוֹמֵר הַבְּגָדִים וְהִיא יוֹשֶׁבֶת בִּירוּשָׁלַם בְּמִשְׁנֵה וַיְדַבְּרוּ אֵלֶיהָ כִּזְאֵת: ס

(3) תלמוד בבלי – מס' בבא קמא (לו):

חנן בישא תקע ליה לההוא גברא, אתא לקמיה דרב הונא, א"ל: זיל הב ליה פלגא דזווא; הוה ליה זווא מכא, בעי למיתבה ליה מיניה פלגא דזווא, לא הוה משתקיל ליה, תקע ליה אחרינא ויהביה נהליה.

(4) תלמוד בבלי – מס' סוטה (מט):

משמת רבי - בטלה ענוה ויראת חטא. אמר ליה רב יוסף לתנא: לא תיתני ענוה, דאיכא אנא. אמר ליה רב נחמן לתנא: לא תיתני יראת חטא, דאיכא אנא.

(5) תלמוד בבלי – מס' עבודה זרה (יט):

כי אם בתורת ה' חפצו. לוי ור"ש ברבי יתבי קמיה דרבי וקא פסקי סידרא, סליק ספרא, לוי אמר: ליתו [לן] משלי, ר"ש ברבי אמר: ליתו [לן] תילים, כפייה ללוי ואייתו תילים, כי מטו הכא כי אם בתורת ה' חפצו, פריש רבי ואמר: אין אדם לומד תורה אלא ממקום שלבו חפץ, אמר לוי: רבי, נתת לנו רשות לעמוד.

(6) משנה – מס' אבות (ג:)

רבי דוסא בן הרכינס אומר שינה של שחרית ויין של צהרים ושיחת ילדים וישיבת בתי כנסיות של עמי הארץ מוציאין את האדם מן העולם:

(7) תפארת ישראל (שם)

TU זכר ד' דברים שצריכים מאוד לבריאות הגוף ולהשלמת האדם, ואפ"ה כשלא יזהר בהן יאבד על ידן עולמו: TU משל לכל כובד ועצלות, והרי מיעוטו יפה וצריך מאוד לבריאות הגוף שינות אחר יגיעתו. אבל מי שישן כל הלילה, אין לו שום התנצלות, דהרי כבר נח כל הלילה: TU משל לרדיפת התענוגים, כשהוא בלי צורך לחזק הגוף. דהנה היין הוא מבחר התענוגים, מדנותן כח חיות לגוף, וכמ"ש חז"ל [ב"ב נ"ח ב'] בריש כל אסוון אנא חמר. אבל רק מיעוטו יפה, לשמת הנפש, אבל רובו קשה, דמבלבל השכל. סז הוא משל לשחוק והתלות, שג"כ מיעוטו יפה, להבליג ולשמח הנפש [פסחים קי"ז א']. אבל רק עם אנשים גדולים, שיש במילי דבדיחותא עמהם דברי השכל, וכמ"ש ועלהו לא יבול [וכסוכה כ"א ב']. אמנם שיחת ילדים, הן מסתמא דברי צחוק והתול בלי לחלוחית תבונה ודעת, לא ישמחו הנפש, רק יבלבלו תהלוכות השכל: TU משל לשיחה בטילה. הוא ג"כ מיעוטו יפה, אחר שהתעמל האדם בחכמה, ראוי לו להשתעשע קצת בין רעיו בדברים של מה בכך, דמדא"צ לזה התחזקות השכל, תנות הנפש על ידן כמו שינוח הגוף ע"י השינה. אבל זה רק בין אנשים נכבדים שגם שיחת חולין שלהן צריך לימוד [כסוכה כ"א ב']. משא"כ בבית שמתכנסין שם ע"ה, וידברו שם לה"ר ונכול פה, וכדומה מהדברים שאין בהן שכל ויראת שמים.

(8) ספר הישר לר"ת (חלק החידושים סי' תקמט)

אין דנין דיני גזילות בבבל. וטובא אשכחן דדנין אותן בבבל דחזינן בפרק הגזול בתרא דחנן בישא דגזול גלימא ודייניה רב הונא. נרשאה גנב סיפרא ודייניה אביי. דבשלמא אחבלות לא קשיא לן אע"ג דאמר' חנן בישא תקע ליה לחבריה ודייניה רב פפא התם נמי בושתיא לחודיה אבל נזק לא וכי (אמר) [אמר' אין] דנין דיני חבלות בכולהו נזק

(9) העמק דבר (במדבר יב):

ומשמעות עניו הוא שאינו חושש לכבודו וצערו, ולא משום שהוא שפל בעצמו ואינו מכיר בעצמו שאינו ראוי לזה הצער והעדר הכבוד, אלא משמעות עניו שהוא מתנהג בלי חשש על כבודו, והיינו דאמר רב יוסף שלהי מסכת סוטה לא תיתני ענוה דאיכא אנא, והוא כדאיתא שלהי מסכת הוריות דכל שני דמלך רבה רב יוסף אפילו אומנא לביתיה לא קרא

(10) הרחב דבר (שם)

שכתוב במסילת ישרים בפירוש עניו שהוא שפל בך אבל אינו כן

(11) תלמוד בבלי – מס' שבת (ל):

ושבחתני אני את השמחה וכתוב (קהלת ב) ולשמחה מה זה עשה. לא קשיא טוב כעס משחוק - טוב כעס שכועס הקדוש ברוך הוא על הצדיקים בעולם הזה, משחוק שמשחוק הקדוש ברוך הוא על הרשעים בעולם הזה. ולשחוק אמרתי מהולל - זה שחוק שמשחוק הקדוש ברוך הוא עם הצדיקים בעולם הבא. ושבחתני אני את השמחה - שמחה של מצוה, ולשמחה מה זה עשה - זו שמחה שאינה של מצוה. ללמדך שאין שכונה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך שיחה ולא מתוך דברים בטלים, אלא מתוך דבר שמחה של מצוה, שנאמר (מלכים ב' ג) ועתה קחו לי מגנן והיה כנגן המגנן ותהי עליו יד ה'. אמר רב יהודה: וכן לדבר הלכה. אמר רבא: וכן לחלום טוב. איני? והאמר רב גידל אמר רב: כל תלמיד חכם שיושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר - תכוונה, שנאמר (שיר השירים ה) שפתותיו שושנים נוטפות מור עבר, אל תקרי מור עבר אלא מר עובר, אל תקרי שושנים אלא שושנים! לא קשיא, הא - ברבה והא - בתלמיד. ואיבעית אימא: הא והא ברבה, ולא קשיא, הא - מקמי דלפתח, הא - לבתר דפתח. כי הא דרבה, מקמי דפתח להו לרבנן אמר מילתא דבדיחותא, ובדחי רבנן. לסוף יתיב באימתא ופתח בשמעטא.

(12) עין אי"ה – מס' שבת (שם)

כן כל ת"ח היושב לפני רבו והוא עדנה במצב המתחילים, שהוא עדיין זקוק לרב להעמידו על האמת והיושר בדרכי תורה, ואין שפתותיו נוטפות מר, הוא חפץ כבר שלא יהיו לו ד"ת לעמל, כ"א לבקש בהם את הנעים והשעשוע, תכוונה. הוא מתקרב אל אישה של תורה שלא כפי המדה המוכשרת לו, ויאבד בזה את כשרונו ואת התפתחות שכלו ויושר הגיונו, שיביאהו לאחרית טובה ושמחה וגם עונג בכא עתו. השושנה היא היפה בפרחים המרהבת עין במראה החיצוני, השונה, המתלמד לדעת (שרק) שהוא צריך להגיע את התוך, אל העומק שבתורה, ושעבורה צריך הוא להיות מוותר הרבה משמחת לבבו ועינוגיו הטבעיים. ולא ידמה שימצא תיכף את העונג והשעשוע בתורה, כ"א יקבל עליו את מרייתה בהתחלה, "מר עובר", אמנם עובר ולא מתמיד הוא המצב הזה, וסוף וסוף תבא חכמה בלבו לשמחו ולעדנו, וירגיש מתקה ועדנה על תורה. אבל רק בתנאי שלא יחפוץ לקרא לר"ת זמירות, ולבקש בהם בעקרים, גם בהתחלת לימודו, את הצד המענג והמשעשע, כאילו נועדו הדברים הקדושים שהעולם משותת עליהם רק לשמח שמחה ילדותית לכל ערלי לב. רק ע"י היגיעה וחיי צער שבהתחלה, יבאו אח"כ לדרך האורה המזהרת וסוגה בשושנים, אבל אם הרב הוא איש גדול באמת, אוהב חכמה ומבקש תמיד להוסיף דעת, הוא לא יסתפק בלמדו את תלמידיו רק באותה המדה של ההשפעה לבודה, כ"א יכין עצמו ג"כ לקבל הוא תוספת שלימות בדעת עומק אותם הענינים עצמם, שאע"פ שכבר ידע אותם ולמד מ"מ יוסיף בהם לקח ועיון פנימי, א"כ גם לו נצרכת אותה המדה של כבד ראש הנדרשת למ שצריך לצמצם את שכלו על אופן חדש, למען ימצא בו דברים שהיו עד כה נעלמים

(13) תלמוד בבלי – מס' תענית (כב):

רבי ברוקא חוואה הוה שכיח בשוקא דבי לפט, הוה שכיח אליהו גביה, אמר ליה: איכא בהאי שוקא בר עלמא דאתי? - אמר ליה: לא. אדהכי והכי חזא לההוא גברא דהוה סיים מסאני אוכמי, ולא רמי חוטא דתכלתא בגלימיה. אמר ליה: האי בר עלמא דאתי הוא. רהט בתריה, אמר ליה: מאי עובדך? - אמר ליה: זיל האידנא ותא למחר. למחר אמר ליה: מאי עובדך? - אמר ליה: זנדוקנא אנא, ואסרנא גברי לחוד ונשי לחוד, ורמינא פורייאי בין הני להני כי היכי דלא ליתו לידי איסורא. כי חזינא בת ישראל דיהבי נכרים עלה עינייהו מסרנא נפשאי ומצילנא לה. יומא חד הוות נערה מאורסה גבן דיהבו בה נכרים עינייהו, שקלי דורדייא דחמרא ושדאי לה בשיפולה, ואמרי: דיסתנא היא. אמר ליה: מאי טעמא לית לך חוטי ורמית מסאני אוכמי? - אמר ליה עיילנא ונפיקנא ביני נכרים כי היכי דלא לידעו דיהודאה אנא, כי הוו גזרי גזירתא מודענא להו לרבנן, ובעו רחמי ומבטלי לגזירתייהו. ומאי טעמא כי אמינא לך אנא מאי עובדך ואמרת לי זיל האידנא ותא למחר? - אמר ליה: בההיא שעתא גזרי גזירתא, ואמינא ברישא איזיל ואשמע להו לרבנן דלבעי רחמי עלה דמילתא. אדהכי והכי אתו הנך תרי אתי. אמר ליה: הנך נמי בני עלמא דאתי נינהו. אזל לגבייהו. אמר להו: מאי עובדיכו? - אמרו ליה: אינשי בדוחי אנן, מבדחינן עציבי. אי נמי, כי חזינן בי תרי דאית להו תיגרא בהדייהו - טרחינן ועבדינן להו שלמא.

(14) אסתר רבה (פרשה א')

ר' עקיבא היה יושב ודורש ונתנמנו התלמידים בעא לערערה יתהון אמר מה זכתה אסתר למלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה, אלא כך אמר הקב"ה תבא אסתר בתה של שרה שחיתה שבע ועשרים ומאה שנה ותמלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה